

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Marie Součkové a soudců JUDr. Antonína Koukala a JUDr. Lenky Kaniové v právní věci žalobkyně S. L., proti žalované České správě sociálního zabezpečení, se sídlem Křížová 25, Praha, v řízení o žalobě proti rozhodnutí žalované ze dne 6. 2. 2002

takto:

Rozhodnutí České správy sociálního zabezpečení v Praze ze dne 6. 2. 2002 se zruš uje a věc se vrací žalované k dalšímu řízení.

Žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení.

Odůvodnění:

Rozhodnutím České správy sociálního zabezpečení (dále jen „žalovaná“) ze dne 6. 2. 2002 byla zamítnuta žádost žalobkyně o poskytnutí jednorázové peněžní částky podle zákona č. 261/2001 Sb., o poskytnutí jednorázové peněžní částky účastníkům národního boje za osvobození, politickým vězňům, a osobám z rasových nebo náboženských důvodů soustředěných do vojenských pracovních táborů a o změně zákona č. 39/2000 Sb., o poskytnutí jednorázové finanční částky příslušníkům československých zahraničních armád a spojeneckých armád v letech 1939-1945 (dále též „zákon“) s odůvodněním, že žalobkyni nárok na poskytnutí jednorázové peněžní částky podle § 1 odst. 2 zákona č. 261/2001 Sb. jako sirotku po matce jako osobě uvedené v § 1 odst. 3 zákona č. 261/2001 Sb. nevznikl, neboť není známo datum úmrtí matky.

Proti tomuto rozhodnutí podala žalobkyně včas opravný prostředek, ve kterém uvedla, že o poskytnutí jednorázové peněžní částky podle zákona č. 261/2001 Sb. požádala jako sirotek po C. R., žalobkyně se narodila v koncentračním táboře v D. u M. T.; její matka, která byla umístěna v uvedeném koncentračním táboře, se zřejmě stala obětí nacistického teroru, což však žalobkyně není schopna doložit. Žalobkyně sděluje, že v době ukončení války byla předána ve věku jednoho roku a tří měsíců do pěstounské péče; jakékoliv další pátrání po osudu matky bylo bezvýsledné. Útrapy prožité v útlém věku v koncentračním táboře, ve kterém byla žalobkyně koncem války nalezena trpící těžkou podvýživou, způsobily žalobkyni celoživotní zdravotní obtíže. Z uvedených důvodů žalobkyně žádá soud o znovuposouzení svého případu.

Žalovaná ve svém vyjádření k opravnému prostředku žalobkyně uvedla, že žalobkyně požádala o poskytnutí jednorázové peněžní částky podle § 1 odst. 2 zákona č. 261/2001 Sb. jako sirotek po C. R., jejíž datum úmrtí není známo. Žalovaná uvádí, že podle § 1 odst. 3 zákona č. 261/2001 Sb. se za účastníky národního boje za osvobození považují též občané České republiky, kteří v době od 15. 3. 1939 do 8. 5. 1945 byli z rasových nebo náboženských důvodů soustředěni do vojenských pracovních táborů na území Československa v jeho hranicích z 29. 9. 1938 nebo se z týchž důvodů na tomto území ukrývali po dobu celkem nejméně tří měsíců, pokud za tuto dobu již neobdrželi jednorázovou peněžní částku podle zákona č. 217/1994 Sb., o poskytnutí jednorázové peněžní částky některým obětem nacistické persekuce. Podle § 1 odst. 2 zákona č. 261/2001 Sb. se zákon vztahuje i na vdovy nebo vdovce po účastníku národního boje za osvobození, pokud jsou občany České republiky, jejichž manželství trvalo v době účasti manžela v národním boji za osvobození nebo bylo z důvodu nemožnosti uzavřít manželství uzavřeno nejpozději do 31. prosince 1945 a jejichž manžel buď padl nebo kdykoliv později zemřel; stejně tak se zákon vztahuje i na vdovy a vdovce, pokud jsou občany České republiky, kteří uzavřeli nové manželství, a na děti, jejichž oba rodiče jako účastníci národního boje za osvobození padli nebo jeden z rodičů jako účastník národního boje za osvobození v národním boji za osvobození padl a druhý z rodičů v té době již nežil, pokud ke dni úmrtí později zemřelého rodiče nedosáhly věku 18 let. Žalovaná sděluje, že v daném případě je zřejmé, že matka žalobkyně byla osobou z národnostních důvodů umístěnou do vojenského pracovního tábora na území Československa, není však známo datum jejího úmrtí. Za tohoto stavu žalovaná ponechává rozhodnutí na úvaze soudu.

Ze správního spisu, který soudu předložila žalovaná, vyplynuly následující podstatné skutečnosti:

Dne 27. 9. 2001 byla žalované doručena žádost žalobkyně ze dne 27. 9. 2001 o poskytnutí jednorázové peněžní částky podle § 1 odst. 2 zákona č. 261/2001 Sb., o kterou žalobkyně žádala jako sirotek po účastníku národního boje za osvobození – matce, jako osobě uvedené v § 1 odst. 3 zákona č. 261/2001 Sb., z národnostního důvodu soustředěné do tábora v D. u M. T., tedy na území Československa v jeho hranicích z 29. 9. 1938. K žádosti byl přiložen rodný list žalobkyně znějící na jméno S. R., otec žalobkyně není v rodném listě uveden, údaje o matce: „C. R.“, spis dále obsahuje potvrzení Městského národního výboru v Moravské Třebové ze dne 16. 7. 1979 o tom, že S. R. byla pokřtěna v koncentračním táboře v D. u M. T., dále přípis Mezinárodní pátrací služby – Ženeva o

tom, že pátrání po osudu matky žalobkyně bylo bezvýsledné; přiloženo je i potvrzení Federálního ministerstva národní obrany ze dne 22. 9. 1980 čj. 189300-38/1979 o tom, že žalobkyně byla z politických důvodů vězněna od 19. 1. 1944 do 5. 5. 1945, které však z důvodu, že nebylo prokázáno československé státní občanství žalobkyně v kritické době, nenahrazuje osvědčení podle § 8 zákona č. 225/1946 Sb.; ve spise je dále založen přípis Okresního archivu v Litomyšli ze dne 2. 8. 1978 čj. 491/78-9, ke kterému byl přiložen Protokol všeobecné veřejné nemocnice v M.T. ze dne 28. 5. 1945 o ošetření žalobkyně a několik dopisů pravděpodobných spoluvězeňkyň matky žalobkyně.

Věc nebyla skončena Vrchním soudem v Praze do 31. 12. 2002, proto byla podle ustanovení § 132 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní (s. ř. s.), postoupena Nejvyššímu správnímu soudu k dokončení v řízení podle ustanovení části třetí hlavy druhé dílu prvního s. ř. s. – tedy v řízení o žalobách proti rozhodnutím správního orgánu.

Nejvyšší správní soud přezkoumal napadené rozhodnutí žalované a dospěl k závěru, že žaloba je důvodná.

Podle § 1 odst. 3 zákona č. 261/2001 Sb. se zákon vztahuje na občany České republiky, kteří v době od 15. 3. 1939 do 8. 5. 1945 byli z rasových nebo náboženských důvodů soustředěni do vojenských pracovních táborů na území Československa v jeho hranicích z 29. 9. 1938 nebo se z týchž důvodů na tomto území ukrývali po dobu celkem nejméně tří měsíců a pokud za tuto dobu již neobdrželi jednorázovou peněžní částku podle zákona č. 217/1994 Sb., o poskytnutí jednorázové peněžní částky některým obětem nacistické persekuce. Podle § 1 odst. 2 zákona č. 261/2001 Sb. se zákon vztahuje i na vdovy nebo vdovce po účastníku národního boje za osvobození, pokud jsou občany České republiky, jejichž manželství trvalo v době účasti manžela v národním boji za osvobození nebo bylo z důvodu nemožnosti uzavřít manželství uzavřeno nejpozději do 31. prosince 1945 a jejichž manžel buď padl nebo kdykoliv později zemřel; stejně tak se zákon vztahuje i na vdovy a vdovce, pokud jsou občany České republiky, kteří uzavřeli nové manželství, a na děti, jejichž oba rodiče jako účastníci národního boje za osvobození padli nebo jeden z rodičů jako účastník národního boje za osvobození v národním boji za osvobození padl a druhý z rodičů v té době již nežil, pokud ke dni úmrtí později zemřelého rodiče nedosáhly věku 18 let.

Řízení o poskytnutí odškodnění je řízení, v němž o právu občana rozhoduje v oblasti státní správy žalovaná jako orgán státní správy. Jde o řízení správní a žalovaná v něm musí postupovat podle ustanovení zákona o správním řízení (správního řádu, zákona č. 71/1967 Sb., dále jen „spr. ř.“) , což ostatně vyplývá z ustanovení § 7 odst. 3 zákona č. 261/2001 Sb.

Podle ustanovení § 3 odst. 4, § 32 odst. 1 a § 46 spr. ř. musí rozhodnutí správního orgánu vycházet ze spolehlivě zjištěného skutkového stavu věci. Správní orgán je povinen zajistit potřebné podklady pro rozhodnutí. Přitom není vázán jen návrhy účastníků řízení. Samo rozhodnutí pak musí vycházet ze spolehlivě zjištěného skutkového stavu věci.

Také v řízení o poskytnutí jednorázové peněžní částky podle zákona č. 261/2001 Sb. se tyto zásady, především zásada materiální pravdy a zásada oficiality, plně uplatňují a

proto je povinností správního orgánu objasňovat sporné, pochybné nebo zpochybněné skutečnosti (a tím spíše skutečnosti, na nichž je založena opodstatněnost nároku). Žalovaná podle názoru soudu dostatečně neprošetřila nárok žalobkyně na poskytnutí jednorázové peněžní částky podle zákona č. 261/2001 Sb., když nebylo spolehlivě zjištěno, zda matka žalobkyně získala československé občanství, ani nebylo podniknuto šetření za účelem prokázání způsobu úmrtí a data úmrtí matky žalobkyně, případně vyvoláno řízení o prohlášení matky žalobkyně za mrtvou. Pokud jde o absentujícího otce žalobkyně, jeho nepřítomnost v dané věci žalobkyně důvodně pociťovala jako ztrátu způsobenou úmrtím.

Ze shora uvedených důvodů soud zrušil rozhodnutí žalované pro vady řízení bez jednání rozsudkem podle § 76 odst. 1 písm. a) s. ř. s. a věc vrátil žalované k dalšímu řízení podle § 78 odst. 4 s. ř. s.

Výrok o náhradě nákladů řízení se opírá o ustanovení § 60 odst. 1 , větu první, s. ř. s., podle kterého, nestanoví-li tento zákona jinak, má účastník, který měl ve věci plný úspěch, právo na náhradu nákladů řízení před soudem, které důvodně vynaložil, proti účastníkovi, který ve věci úspěch neměl. Žalovaná, která neměla v tomto soudním řízení úspěch, podle citovaného ustanovení nemá právo na náhradu nákladů řízení, úspěšná žalobkyně nárok na náhradu nákladů řízení nevznesla. Proto soud rozhodl, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení.

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku nejsou opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 7. 8. 2003

JUDr. Marie Součková
předsedkyně senátu